

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-2470 1, 8, 10, 13, 22, 24, 25, 37, 44, 47, 49
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO PROJEKTO (TAP-19-2166(3)(19-15568(3))**

2020-02-14 Nr. NV-427

Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslas: didinti vyresnių kaip 45 metų asmenų užimtumą (subsidijuoti jų įdarbinimą ir padėti įsteigti sau darbo vietą); užtikrinti tinkamą Direktyvos 2014/54/ES nuostatų, susijusių su Užimtumo tarnybos paslaugomis, ir Konstitucinio teismo nutarimo dėl bedarbio statuso suteikimo studijuojantiems asmenims įgyvendinimą.

Esama situacija:

- Šiuo metu darbo rinkoje papildomai remiamais laikomi vyresni kaip 50 metų bedarbiai. Užimtumo tarnyba subsidijuoja jų įdarbinimą, kompensuodama darbdaviui dalį darbo užmokesčio išlaidų (iki 1,5 MMA dydžio, t.y. 910,5 Eur). 2019 m. įdarbinimo subsidijuojant priemonė organizuota 7,2 tūkst. bedarbių, iš kurių 4,4 tūkst. (62 proc.) virš 50 metų.
Tyrimai rodo, kad didėjant asmenų amžiui, užimtumo lygis atitinkamai mažėja, vyresnio amžiaus bedarbiams įsidarbinti yra sunkiau (dėl profesinių įgūdžių, kvalifikacijos stokos, menkesnio kompiuterinio raštingumo, sveikatos sutrikimų, žemos motyvacijos ir kt.). 2020-01-01 Užimtumo tarnyboje registruota 150,5 tūkst. bedarbių, iš jų 80,3 tūkst. (53 proc.), buvo vyresni kaip 45 metų, iš jų 19 tūkst. (13 proc.) – 45–49 metų. Ilgalaikių bedarbių registruota 26,8 tūkst., iš jų 69 proc. vyresni kaip 45 m. 2019 m. savarankišką veiklą, įsigiję verslo liudijimus, pradėjo 83,5 tūkst. bedarbių. Beveik kas trečias (30 tūkst., arba 35 proc.) dirbantysis savarankiškai – vyresnis kaip 50 m.
- Konstitucinis Teismas yra pripažinęs, kad negali būti nesuteiktas ar panaikintas bedarbio statusas ir neskiriamas ar nutrauktas nedarbo draudimo išmokos mokėjimas asmeniui vien dėl to, kad jis studijuoja ar pradėjo studijuoti aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas, jeigu jis atitinka kitas Užimtumo įstatymo nustatytas sąlygas.
- Savarankiško užimtumo rėmimo priemonė, t.y. parama darbo vietai steigti (iki 31,03 MMA dydžio, t.y. 18,8 tūkst. Eur), taikoma tik jei darbo vietą sau steigia asmenys su negalia (sunkia arba vidutine) arba bedarbiai iki 29 metų. 2019 m. savarankiško užimtumo priemonė organizuota 255 bedarbiams.
- Įstatyme nustatyta, kad į atsilaisvinusią įsteigtą darbo vietą per 30 darbo dienų turi būti priimamas kitas Užimtumo tarnybos siunčiamas ir reikalavimus atitinkantis asmuo. Darbo vieta panaikinama, jei, nepraėjus 36 mėn. nuo jos įsteigimo, neįgalusis ar bedarbis iki 29 m., pradėjęs savo verslą sau įsteigtoje darbo vietoje, ilgiau kaip 120 d. iš eilės arba daugiau kaip 140 d. per pastaruosius 12 mėn. nevykdo veiklos.
- Europos Sąjungos piliečiai gali gauti darbo rinkos paslaugas ir užimtumo rėmimo priemones tik tada, jeigu jų paskutinio darbdavio nuolatinė buveinė arba paskutinė savarankiškos veiklos vykdymo vieta buvo Lietuvos Respublikoje. Šie ribojimai prieštarauja Direktyvai 2014/54/ES, pagal kurią galimybėms įsidarbinti ir įdarbinimo tarnybų teikiamai paramai neturi būti taikomi apribojimai ar papildomos sąlygos.

Esmė, nauda: Siūloma:

- **darbo rinkoje papildomai remiamais asmenimis laikyti vyresnius kaip 45 metų bedarbius** (dabar vyresni kaip 50 metų) **ir jiems taikyti**: 1) įdarbinimo subsidijuojant priemonę, mokant darbdaviui negrąžintiną darbo užmokesčio dalies kompensaciją (iki 1,5 MMA dydžio, t.y. 910,5 Eur); 2) **savarankiško užimtumo rėmimo priemonę**, suteikiant paramą darbo vietai steigti (iki 31,03 MMA dydžio, t.y. 18,8 tūkst. Eur);
- **atsisakyti Konstitucijai prieštaraujančių nuostatų, ribojančių bedarbio statuso suteikimą asmenims, kurie studijuoja** aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas ar mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas, suteikiant jiems teisę, netekus darbo, gauti nedarbo draudimo išmoką.
- **numatyti, kad bedarbio, pradėjusio verslą, įsteigta darbo vieta išlaikoma, jeigu bedarbis informuoja Užimtumo tarnybą, kad ilgiau kaip 120 d. iš eilės arba daugiau kaip 140 d. per 12 mėnesių nevykdys veiklos dėl nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų ir (arba) atostogų vaikui prižiūrėti arba privalomosios pradinės karo tarnybos ar alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo. Įsteigtos darbo vietos išlaikymo ne mažiau kaip 36 mėn. laikotarpis, taip pat ilgalaikio materialiojo turto, kuriam įsigyti buvo naudota subsidija darbo vietai steigti, draudimo laikotarpis pratęsiamas veiklos nevykdymo laikotarpiui;**
- **atsisakyti nuostatos, kad Europos Sąjungos piliečiai gali gauti darbo rinkos paslaugas ir užimtumo rėmimo priemones tik tada, jeigu jų paskutinio darbdavio nuolatinė buveinė arba paskutinė savarankiškos veiklos vykdymo vieta buvo Lietuvos Respublikoje (bus užtikrintas tinkamas Direktyvos 2014/54/ES įgyvendinimas);**
- **atlikti redakcinio pobūdžio pakeitimus (atsisakyti formuluočių „teisės aktų nustatyta tvarka“, „įstatymų nustatyta tvarka“, nurodyti konkrečius įstatymus ir kt.).**

Numatoma nauda: vyresniems kaip 45 m. bedarbiams būtų sudarytos didesnės galimybės įsidarbinti ar pradėti savarankišką veiklą, daugiau darbdavių galėtų rasti tinkamus darbuotojus; studijuojantys aukštojoje ar besimokantys profesinėse mokyklose studentai, netekę darbo ir turintys reikiamą draudimo stažą (ne mažesnę kaip 12 mėn. per paskutinius 30 mėn.), turėtų teisę gauti nedarbo draudimo išmoką; būtų užtikrintas tinkamas Direktyvos 2014/54/ES nuostatų, susijusių su Užimtumo tarnybos teikiamomis paslaugomis ir užimtumo rėmimo priemonėmis, įgyvendinimas.

Lėšų poreikis:

- studijuojančiųjų ir besimokančiųjų profesinėse mokyklose bedarbių nedarbo draudimo išmokoms iš VSDF biudžeto – 8,1 mln. Eur metams (apie 4,9 tūkst. asmenų, vidutinė išmokos mokėjimo trukmė 4,9 mėn., vidutinis išmokos dydis 338 Eur);

- vyresnių kaip 45 m. įsidarbinimo rėmimui 2020 m. – 2,9 mln. Eur (2,1 mln. Eur Europos socialinio fondo ir 0,8 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų), iš jų: 2,1 mln. Eur – 1,5 tūkst. 45–49 metų bedarbių įdarbinimui subsidijuojant ir 0,8 mln. Eur – 50 vyresnių kaip 45 metų bedarbių savarankiško užimtumo rėmimui; 2021 m. – 6,4 mln. Eur; 2022 m. – 7,2 mln. Eur.

Derinimas:

- Suderinta be pastabų su Žemės ūkio ministerija ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija. Atsižvelgta į Finansų ministerijos siūlymą, įvertintos Teisingumo ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Užimtumo tarnybos pastabos ir pasiūlymai.
- Projektas svarstytas 2020-02-04 tarpinstituciniame pasitarime, patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pastabas ir

pasiūlymus, taip pat darbo tvarka suderintas su Konkurencijos taryba. Anksčiau siūlytos įvadinių pameistrystės kursų priemonės šiame įstatymo projekte nutarta atsisakyti ir toliau tęsti diskusijas dėl jos įgyvendinimo modelio (su Lietuvos pramoninkų konfederacija suderinta darbo tvarka).

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas atitinka siekius užtikrinti vyresnio amžiaus asmenų dalyvavimą darbo rinkoje ir finansinį jų saugumą.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

tel. 8 706 61 803, el.p. ausra.gratuleviciene@lrv.lt